

מוסדי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת נצבים - ראש השנה תשפ"ו

• בס"ד • שנה ג' • גליון קי"ד •

ראש השנה - יום הודאה והמלכה

זה ראש השנה. אדם צריך לחשוב מה הקב"ה נתן לו במהלך השנה, ואז הוא כבר עולה בדרגה, הוא קרוב יותר לקב"ה, ואז יש את ה"לך ד' הצדקה ולנו בושת הפנים". בראש השנה אנחנו צריכים להתבייש לעמוד לפני המלך, וזה עיקר גדול בתשובה.

בראש השנה כשאמרים בתפילה ד' מלך, ד' מלך, ד' ימלוך לעולם ועד, המחשבה צריכה להיות כל הזמן, ד' המלך, אבל היכן אנו נמצאים, איפה המקום שלי בהמלכה הזו, הכל מגיע מהמלך, כל מה שהיה בשנה האחרונה זה מד' המלך, ואנחנו צריכים להחזיר לו על זה. החובות הלבבות בשער עבודת האלוקים מאריך לבאר את הענין הזה, כל אחד צריך להתבונן בכל מה שד' נתן לו ולהתנהג לפי זה. ראש השנה הוא יום של הכרת הטוב לקב"ה, הוא נתן לנו הכל, והידיעה הזאת צריכה להביא אותנו לבושה, מה עשינו עם כל מה שקיבלנו.

"ערב ראש השנה מתענין ומוותר להם שליש עונותיהם"

ועל זה המשפט, אם אדם מסיח דעת מכל הטובות שקיבל ולא עושה עם זה משהו - זה החטא הגדול. בראש השנה אנו באים למלך ואומרים לו שרוצים את מלכותו. ולגבי ערב ראש השנה כתב הטור (או"ח תקפ"א): "משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו בא אליה בחיל לגבות כשנתקרב אליה בעשרה פרסאות יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך הניח להם שליש כיון שנתקרב יותר יצאו ביוני העיר לקראתו הניח להם שליש השני כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל כך המלך זה הקדוש ברוך הוא בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה ער"ה הגדולים מתענין ומוותר להם שליש עונותיהם", והסיבה שהקב"ה מוחל בערב ראש השנה על שליש מהעונות זה בגלל שרוצים את מלכותו, רוצים לעמוד לפני המלך, לא בורחים, רוצים לבוא אליו, ועצם הדבר הזה גורם שהקב"ה ימחל שליש מהעבירות.

האדם יוצר לעצמו את האווירה של ראש השנה, תפקידו הוא לעמוד בערב ראש השנה ולרצות לעמוד לפני המלך, לרצות לקבל בראש השנה מלכות שמים, לא בורחים מהמלכות אלא מקבלים את עולה, ומי שרוצה את זה, כבר בערב יום הדין הקב"ה מוחל שליש מהעבירות.

ראש השנה - יום של "אין עוד מלבדו"

ראש השנה הוא יום שאנחנו עומדים ואומרים שהכל מגיע רק מהקב"ה, אין עוד מלבדו, אין שום דבר בעולם שקורה שהוא לא עשה, וכמו שאנחנו אומרים בנשמת שהקב"ה גומל עימו כל הזמן ניסים וחסדים, כל הזמן אנחנו מקבלים מהקב"ה, ולהתבייש, איך למרות כל זאת אנחנו מתנהגים איך שאנחנו מתנהגים.

וכבר הזכרנו את מש"כ הנפש החיים (ש"א, פכ"א) "אמנם יבין וידע ויקבע במחשבות לבו שכל פרטי מעשיו ודבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע. לא אתאבדו ח"ו. ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורמו. שכל אחת עולה כפי שרשה לפעול פעולתה בגבהי מרומים בעולמות וצחצחות האורות העליונים וכו'", כל מעשה שהאדם עושה זה פועל בעולמות העליונים, לאדם יש כוחות עצומים לפעול בכל מעשה פעולות בשמים. גם על זה אנחנו צריכים להודות, על הכח העצום שקיבלנו בכל מעשה ופעולה ומחשבה שלנו, ומההודאה מגיע בושת הפנים, איך למרות כל זאת אנחנו מתנהגים לא טוב.

הקב"ה משפיע עלינו חסד ד' בלי סוף, ואם האדם מרגיש ויודע את החסד, הוא מרגיש חיוב להשתנות, בלי זה הוא לא מרגיש, הוא לא חייב, כמעט כמו מי שאינו מצווה ועושה. ראש השנה זה זמן לחדש את ההרגשה של מצווה ועושה.

העבירות שאנחנו עוברים ברובם הם לא עבירות חד פעמיות שאנחנו נכשלים בהם רק מפעם לפעם, זה עבירות שבהלך ילך הפשוט, לא מתאמצים, מזלזלים. ובראש השנה כשאמרים ד' מלך צריך לדעת שאת זה אנו באים לתקן, אנחנו לא מקיימים את המצוות לפי איך שנראה לנו, אנחנו מקבלים מלכות שמים, וזה המטרה בראש השנה.

הבושה הגדולה "לך ד' הצדקה"

בראש השנה יש שני עניינים, מלכות ד', ויום משפט. ובמה שנוגע אלינו, שני הדברים שונים לכאורה בתכליתם אחד מהשני, משפט זה פחד, והמלכת הקב"ה היא עניין אחר שונה מפחד המשפט.

בכל יום בסליחות אנו מתחילים "לך ד' הצדקה ולנו בושת הפנים", מתביישים לבקש סליחה, לא מתחילים בווידי "חטאתי עוויתי פשעתי", מתחילים ב"לך ד' הצדקה". רבינו יונה (שער א', כ"א) כותב שאחד מעיקרי התשובה זה הבושה, ולא רק הבושה מעצם העבירה שהקב"ה רואה את החוטא, הבושה היא במה ש"לך ד' הצדקה", הקב"ה עושה עמנו צדקה ואנו חוטאים, וזה בושה גדולה הרבה יותר. יש בושה לעשות דבר לא טוב בפני אדם אחר, אבל אם אותו אדם גם גמל איתנו חסד, והעוון הוא כלפיו, הבושה גדולה בעשרת מונים.

על זה אנו מבקשים סליחה, והסיבה שבגללה אנחנו לא מתביישים לעשות עבירות, היא שאנחנו לא מרגישים שהקב"ה נמצא לידינו, אבל כשבאים לבקש סליחה על זה גופא מהקב"ה, בעצם זה תרתי דסתר, מבקשים סליחה מהקב"ה שרואה אותנו בכל רגע, וזה עיקר הבושה.

בראש השנה אנחנו באים לפני הקב"ה ואומרים לו בלשון נוכח - ד' מלך, ד' מלך, ד' ימלוך לעולם ועד, התפילה מלאה במלכות שמים, נמצאים אז ממש בבית ד', ומקום התפילה הוא 'מקום המשפט' ונמצאים בפחד ובושה גדולה.

"יום זה מיוחד להודות הקב"ה מלך מלכי המלכים"

ובגמ' בברכות (נה). "ואמר רב יהודה אמר רב שלשה צריכים רחמים, מלך טוב, שנה טובה וחלום טוב", והקשה המהרש"א: "לכאורה קשה דודאי הכל בידו יתברך ב"ה וצריכין לבקש רחמים עליהם", וא"כ במה נתייחדו ג' אלו שצריכים רחמים באופן מיוחד. ומבאר המהרש"א: "ואפשר דג' צריכין רחמים דקאמר ר"ל מתחילת השנה, והיינו דחשיב שנה טובה, וקאמר נמי מלך טוב, לפי שיום זה מיוחד להודות הקב"ה ממ"ה שעל כן אנו אומרים בו המלך הקדוש והמלך המשפט וגזירת המלכות בו ביום דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקינא ובעי רחמי בו ביום להעמיד לנו מלך טוב", כתוב כאן במהרש"א שראש השנה הוא יום הודאה, בראש השנה מודים לקב"ה על השנה האחרונה, באים לקב"ה בסיימה של השנה ומודים עליה, זה מה שאנחנו אומרים ב"נשמת" - "אלו פינו מלא שירה כי.ם. ולשוננו רנה כהמון גליו. ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע. ועינינו מאירות כשמש וכירח. וידינו פרושות כנשרי שמים. ורגליו קלות כאילות. אין אנחנו מספיקים להודות לך ד' א-לוקינו וא-לקי אבותינו. ולברך את שמך על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים. הטובות שעשית עם אבותינו ועמנו". והדבר היחיד שאנו יכולים לעשות לקב"ה כנגד זה הוא - "על כן אברים שפלגת בנו. ורוח ונשמה שנפחת באפינו. ולשון אשר שמת בפינו. הן הם. יודו ויברכו וישבחו ויפארו וכו' וימליכו את שמך מלכנו".

בראש השנה זה הזמן שבו אנחנו אומרים שהכל שייך רק להקב"ה, וזה זמן להתבונן מה היה לנו בשנה האחרונה, מה הקב"ה נתן לנו ומה אנחנו עשינו, ואחרי שמרגישים "לך ד' הצדקה" שהכל מהקב"ה, מגיעים ל"ולנו בושת הפנים" מה עשינו בכל הטובות שקיבלנו.

להודות לקב"ה על כל הגזירות טובות שכלל השנה

ראש השנה זה יום שבו מודים לקב"ה, מודים על כל הגזירות טובות שגזר עלינו. ב"אבינו מלכנו" מתפללים לקב"ה שיגזור עלינו "גזירות טובות", יש מי שחושב ש'גזירה' זה גזירות רעות, אבל יש גם גזירות טובות, אנחנו חיים, לומדים, יש לנו את כל צרכינו, זה גם נגזר כמובן ביום הזה, וזה 'גזירות טובות'. על זה אומרים בנשמת "וכל לבבות יראוך", כל אבר אומר לקב"ה משהו אחר, והלב תפקידו לפחד, הקב"ה גוזר עלינו כל כך הרבה טובות, ואנחנו צריכים לפחד ולהתבייש ממנו. האדם קובע לעצמו איך יראה לו ראש השנה, הכל תלוי בו, אם הוא יסיח דעת מעיקר היום ויחשוב רק על עצמו, על הרצונות שלו - לא

ד' מלך - תפקידנו בהמלכה

לא יתן את זה, והפחד הזה הוא פחד גדול הרבה יותר מהפחד שמא הקב"ה יתן עלינו איזה עונש.

והפחד הזה הוא בראש השנה! זה היום שבו הקב"ה קובע את כל הטובה של השנה הבעל"ט, זה היום של "גזירת המלכות" כמ"ש המהרש"א. אומרים בנשמת "וכל לבבות יראוך", אם יודעים שהקב"ה נותן לנו הכל, אז מגיע הפחד מהקב"ה, אבל אם אנחנו לא מודים ומכירים טובה לקב"ה על זה, זה אמירה בלי תוכן, רק אחרי שידועים שהכל מגיע מהקב"ה ובלעדיו לא היה לנו כלום - רק אז מודים באמת לקב"ה ומפחדים ממנו, רק אז אפשר לבקש באמת מהקב"ה שיהיה מלך טוב ויגזור עלינו שנה טובה.

ראש השנה הוא יום של אמונה ומלכות, לא רק הצרות וגזרות, הקב"ה הוא טוב ומטיב, וכל דבר טוב קטן כגדול שקורה עמנו בכל השנה הכל נקבע על ידי המלכות, אומרים בברכת המזון "הוא הטיב הוא מטיב הוא ייטיב לנו", ואם יודעים שהקב"ה הוא הטיב ומטיב לנו ובלעדיו אין לנו כלום - אז מגיע הפחד ומלכות שמים.

להתבונן במה הקב"ה מלך עלינו

בראש השנה אומרים עשרות פעמים ד' מלך, ובכל פעם שאומרים את זה צריך לחשוב, הוא מלך ולכן אנחנו נעשה כך וכך, שיהיה משמעות למה שהוא מלך עלינו, שזה יתבטא במשהו, בדברים פרטיים וכלליים. לחשוב כל פעם במה הוא מלך עלינו, מה אנחנו מבקשים ב"לעדי עד ימלך", להבין שאנחנו מבקשים מלכות שמים ושהדבר הזה מחזיק את עם ישראל.

עם ישראל הוא עם ששורש שלא בדרך הטבע, אברהם אבינו ויצחק אבינו לא זכו לילדים בדרך הטבע, רק באופן של נס, וכך לאורך כל הדורות עצם הקיום של עם ישראל הוא גילוי מלכות שמים לכשעצמו. מרגלא בפומייה של רבותינו הגדולים רבינו המשגיח זצוק"ל ורבינו האבי עזרי זצוק"ל דברי היעב"ץ (בהקדמה לסיפור בית יעקב) **"חי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השם יתברך לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל. לכל מה שארך הגלות יותר, נתאמת הנס יותר ונודע מעשה תקפו וגבורתו"**, נס קיום עם ישראל ושרידתו לאורך כל הדורות, מביא לאמונה בחוש יותר מיציאת מצרים, זה נס הרבה יותר גדול. עלינו לחשוב על זה, לא להסיח מזה את הדעת, **בראש השנה זה הזמן לחשוב מה היה בשנה האחרונה, מה קיבלנו, ולהודות על כל זה.**

וידוד לקל שבראם - בראש השנה

גם אם מי שנמצא רח"ל בצרה גדולה - וודאי שהוא מתפלל יותר בראש השנה, אבל בהודאה כולם שווים, כולם קיבלו, וזה האמת של עם ישראל. בראש השנה כולנו נהיים עבדי ד', עם ההרגשה שהקב"ה נותן הכל, רק כך אפשר להיות עבדי ד', וכמו שמבואר ברמב"ן המפורסם (שמות י"ג, ט"ז) "וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, **זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לקל שבראם** והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו", בראש השנה זה הזמן והאמירה הגדולה ביותר של זה, לעמוד בראש השנה ולומר יחד בציבור, בריותיך אנחנו.

כל רגע בראש השנה צריך להיות מנוצל לדבר הזה, להבין שהכל מגיע מהקב"ה, והדבר הזה מביא עלינו עוד ועוד מלכות שמים. בראש השנה כשאומרים יחד עשרות פעמים ד' מלך, נחשוב כל אחד במה הקב"ה מלך עלינו, מה הקהל מקבל באופן כללי, ומה אנחנו מקבלים באופן פרטי, זה מלכות שמים אמיתית וזה ממליך את הקב"ה.

לא מספיק רק לומר פסוקים של מלכויות, הפסוקים נועדו לעורר, אבל זה צריך לתפוס אותנו גם בחיי המעשה, שיראו את זה בתכלית. מטרת הפסוקים הללו היא להסתכל ולהתבונן מה יש בעולם, וכשהאדם מתבונן, הוא רואה שהוא מוקף כל הזמן בנתינה מהקב"ה - מלכות שמים, ואם הוא השכיל להבין לשייך את כל מה שיש לו למלכות - הוא רואה את זה כל הזמן.

יה"ר שנזכה לעמוד בדיון ולקבל כוחות, אפשרויות ורצון לעבוד את ד', ולהיות עבד נאמן לד'. כתיבה וחתומה טובה. (ערב ראש השנה תשפ"ה)

ה"אין עוד מלבדו" בראש השנה הוא אמירה שהכל מגיע ממנו, כל פרט, כל מה שקורה - אין עוד מלבדו, הוא עושה הכל, ואם אנחנו יודעים שאין עוד מלבדו והכל מגיע רק ממנו - מגיעה ההודאה, להודות לקב"ה על כך, על כל מה שקיבלנו ממנו ולבקש גם על להבא. היסוד באין עוד מלבדו הוא האמירה שכל מה שיש לנו מגיע ממנו, וזה המטרה בראש השנה, להגיע להכרה ברורה שהכל מהקב"ה, וכשהאדם מרגיש ויודע את זה - הוא מיד חושב, אם הכל מגיע מהקב"ה, איפה אני נמצא, איפה אני מכיר את זה, במה אני מעריך את זה, במה רואים את זה עלי. המחשבות הללו של אין עוד מלבדו יוצרות מציאות חדשה.

נחשוב כבר מעתה, מה המשמעות של ראש השנה, מה מבטא אצלנו עול מלכות שמים, במה מתבטא שהקב"ה מלך ומה זה אומר לנו. וברגע שידועים את זה, הרבה יותר קל להבין ולדעת שהכל הוא בגזירת מלכות, ממנו אנחנו מקבלים את הנשימה, בגללו הדם שלנו זורם בגוף, הרגליים הולכות והעיניים רואות, זה המלכות בעצמה, המלך נותן לנו את כל הכלים ואת כל הכוחות - ובכך מתבטאת מלכותו, ואחרי שידועים את זה, חושבים עוד קצת, מה אנחנו צריכים לעשות בגלל זה.

ההודאה היא המלכות שמים

ההודאה הזאת היא המפתח לעול מלכות שמים, לתשובה מעבירות, לפחד. אבל מי שמגיע לראש השנה לא מתוך הודאה על השנה שעברה, אלא הוא רק בא לבקש על שנה הבאה, הבקשה היא שונה לגמרי. רק מי שידוע ומרגיש שכל מה שקיבל בשנה האחרונה היה מתנה ממנו יתברך, וודאי שהוא מבקש אחרת. מי שידוע שכל מה שהיה לו, הכל מגיע מהקב"ה במתנה - בראש השנה הוא מגיש דין וחשבון מה הוא עשה עם זה.

בלי הידיעה וההרגשה הזאת, כל הבקשות בראש השנה שונות, אין הרגשה של פחד, זה מה שהתורה מזכירה מההרגשה של "שלום יהיה לי" (דברים כ"ט, י"ח), שהאדם לא ירגיש שהוא יכול להסתדר לבד. בזהו הקדוש נאמר על הפסוק הזה: "אתם נצבים היום - בראש השנה", ויתכן מצב שאדם בראש השנה יהיה במצב ובהרגשה של שלום יהיה לי, מה כבר יכול להיות.

רק אם יודעים שכל מה שקיבלנו מגיע מהקב"ה, וודאי שמפחדים, אין שום דבר שמגיע לבד. וכשזה ההרגשה שיש בראש השנה - מודים לקב"ה על כל הטובות שגמל עימנו, רק כך ניכר שאנחנו יודעים שהכל מגיע רק מהקב"ה. ההודאה היא המלכות שמים, כשאדם מודה הוא מבקש באמת, הוא מפחד.

"וזכרת את ד' כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל" - בראש השנה

ולהסיח מזה דעת זה ממש כמו כפירה, שום דבר לא נהיה לבד. כל ה'כוחי ועוצם ידי' שיש בעולם מגיע ממחשבה שאפשר להסתדר לבד. התורה מזכירה מכוחי ועוצם ידי לא רק על מלחמות, התורה מזכירה את זה גם על פרנסה, על כל הצלחה של האדם, גם דברים יומיומיים שהאדם תולה את הצלחתו בעצמו ולא במלכות שמים, שלא ידמה חלילה שהכל תלוי בו ולפי מה שהוא יעשה יהיה לו. אנחנו צריכים לדעת "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל" (דברים ח', י"ח), הכל מגיע ממנו, הכל הוא בחסד ד'. תפקידו של יהודי הוא לדעת שכל מה שהוא מקבל, הכל מהקב"ה בחסד.

בראש השנה זה הזמן שבו אומרים את זה, בראש השנה כל העולם עומד למשפט לפני הקב"ה, אין דבר בעולם שנמלט מהמשפט, וכולם מקבלים את מה שיש להם מהקב"ה. מי שידוע את זה מגיע אחרת לראש השנה, הוא יודע שהכל מהקב"ה ומבין שעליו להודות על כך.

הפחד ממניעת הטובה גדול מפחד העונש

מזה מגיע הפחד, לא רק הפחד מעונש, בבית הלוי (בראשית ב', ב') מבואר "וכל מה שיתבונן בהטובה שזה עושה עמו כן תגדל עליו היראה והפחד ממנו", יש פחד גם אולי הקב"ה לא יתן לנו הלאה את כל מה שהוא נתן לנו, בריאות, חבירות טוב, ואולי הקב"ה יום אחד

י"ל ע"י מכון 'צור התורה'

לתרומות והנצחות:

02-302-4186

לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:

mzh0747@gmail.com

ברכת כתיבה וחתימה טובה

נשגב קציה הרבנים האצונים שליט"א

העומדים בכל ימות השנה ליעץ היצאת

חזרת ועשיית רביע הגדול ערך שליט"א

נתרם לעילוי נשמת האבדך

הרה"ג רבי משה בן יבדלחט"א

רבי נחום ברגמן זצ"ל

נלב"ע ביום ראש השנה תשפ"א

לעילוי נשמת מרת

מרת רחל ב"ר יעקב משה זלזניק ע"ה

נלב"ע יום א' דר"ה תשס"ה

הנחצח נ"י בנהמורינו המשוניח הגר"א שליט"א

ונתנה הרב אברהם ישעיהו שליט"א